

Maankohoaminen | 1

Maankohoaminen

TEHTÄVÄT/FAKTA / TASO 2

Maankohoaminen | 1

Maankohoaminen

Maankohoaminen muuttaa rannikkoa jatkuvasti. Huomaatko, miten kuvan rannikko on muuttunut? KUVA: Emil Nordenmark, Leif Söderström

1.

Katso kuvaa ja pohdi kysymyksiä. Voit pohtia asiaa itseksesi tai keskustella siitä muiden kanssa, mutta oikeita vastauksia ei tarvitse tietää. Aikaa on noin 5 minuuttia.

- Oletko aikaisemmin kuullut maankohoamisesta?
- Mitä se mahtaa tarkoittaa?
- Voiko maankohoamisen havaita?

2.

Lue maankohoamisesta kertova teksti.

Käytä omaa kehoasi tai luonnosta löytämäsi materiaalia ja näytä, miten maankohoaminen tapahtuu. Esittele aikaansaannoksesi muille ja kerro maankohoamisesta Korkearannikolla ja Merenkurkun saaristossa. Aikaa on noin 15 minuuttia.

3.

Vastaa esittelyssä seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka paksua jäätä oli täällä?
- Kuinka pitkään jääkerros painoi maata?
- Kuinka paljon maa kohoaa vuodessa?

Vinkki!

Jos löydät jotakin pehmeää ja joustavaa, kuten sammalta tai vaahtokumipallon, voit käyttää sitä.

Maankohoaminen | 1

Maankohoaminen

JÄÄKAUSI on ajanjakso, jolloin on niin kylmä, että suuri osa maata on jään peitossa. Jää ei sulaa edes kesällä.

Viimeisintä jääkautta kutsutaan Weichsel-jääkaudeksi. Kun mannerjäätikkö (kartan valkoiset alueet) oli suurimmillaan, se peitti melkein koko Pohjolan (Islannin, Tanskan, Ruotsin ja Suomen). KUVITUS: Rosanna Telaranta

Jääkausi päättyi Skandinaviassa useita tuhansia vuosia sitten. Täällä oli tuolloin paljon kylmempää: niin kylmää, että jää peitti koko Ruotsin, Norjan ja Suomen. Se peitti jopa Tanskan ja osan Saksasta! Korkearannikon ja Merenkurkun saariston maailmanperintökohteessa oli kaikkein paksuin jääkerros, kolme kilometriä (3 000 metriä). Olet ehkä joskus kävellyt tietä pitkin kolme kilometriä? Kuvittele välimatka, mutta pystysuorassa.

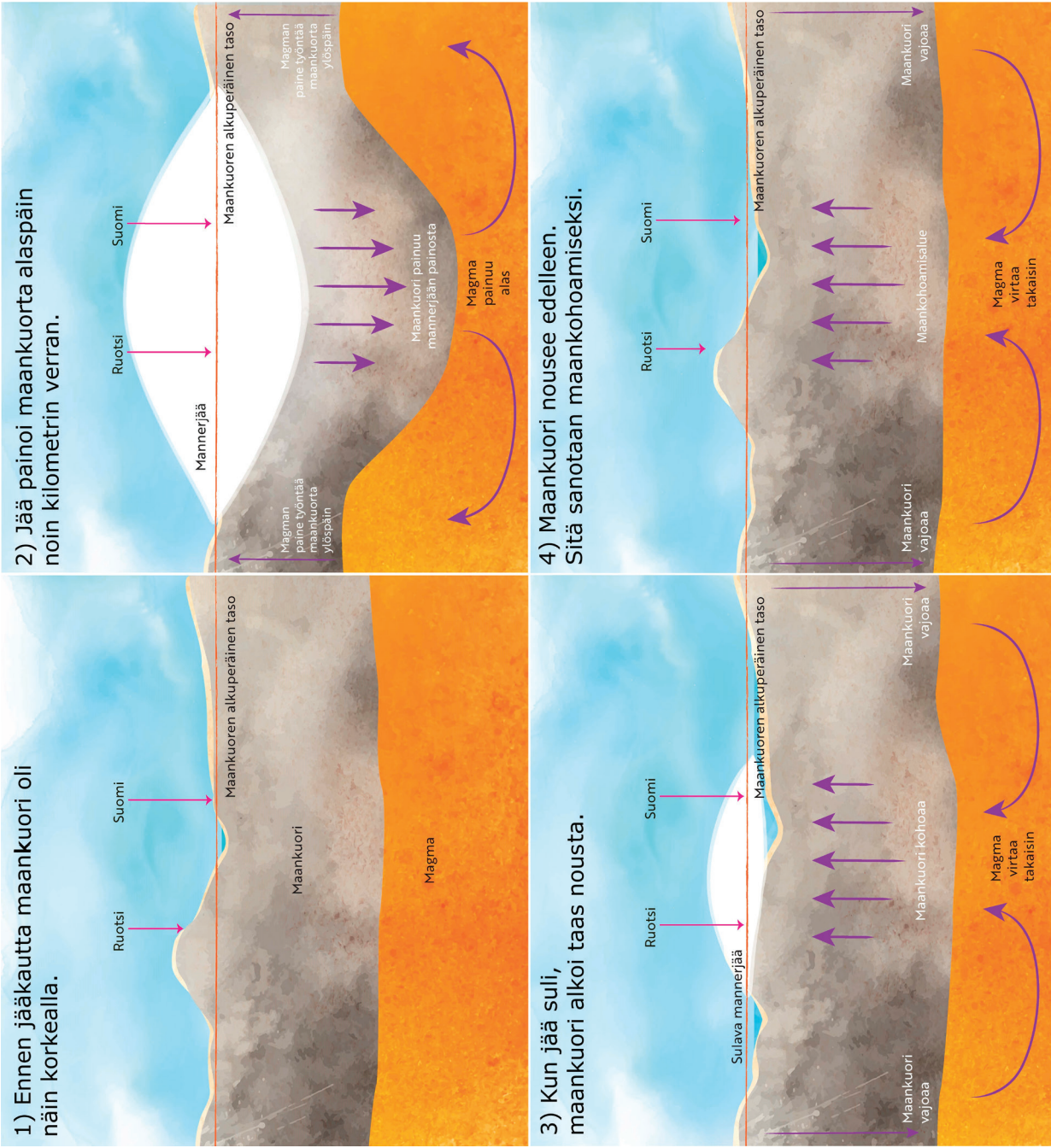
Maan kohoaminen näyttää siltä kuin vesi katoaisi. 1900-luvulla alettiin merenpinnan korkeus merkitä ylös, jotta maankohoamista voitiin seurata. KUVA: Malin Henriksson

Jää oli niin paksua, ettei maaperä jaksanut kannatella sitä. Jään ollessa paksuimmillaan maankuori painui alas, jokseenkin samoin kuin jos painat sormellasi kumipalloa. Maailmanperintökohteessa maankuori painui melkein kilometrin (1 000 metriä). Kun ilmasto lämpeni, jää alkoi sulaa. Ja kun jää sulii, sen aiheuttama paine maata kohtaan väheni ja maankuori alkoi kohota takaisin ylöspäin.

Maankohoaminen tarkoittaa sitä, että maa kohoaa takaisin ylöspäin painuttuaan ensin alas. Aluksi maa kohosi 10–15 senttimetriä vuodessa. Maa kohosi niin nopeasti, että seudulla oli paljon maanjäristyksiä. Kohoaminen kuitenkin hidastuu ajan myötä, ja tällä hetkellä maa kohoaa noin yhdeksän millimetriä vuodessa. Vaikka se ei ole kovin paljon, se on kuitenkin selvästi havaittavissa monen vuoden jälkeen. Jos haluat, voit kysellä joltakulta vanhemmalta ihmiseltä, miltä rannikolla näytti hänen lapsuudessaan. Ehkä heillä on jotakin jännittävää kerrottavaa!

Seuraavalla sivulla näet, mitä maan ensin vajotessa ja sitten kohotessa oikein tapahtui.

ILMASTO tarkoittaa pitkän ajan säätä. Ilmastoa voidaan tarkastella vasta jälkikäteen, kun säätä koskevaa tietoa on kerätty useita vuosia.

Raskas jääkerros painoi maankuorta alas päin melkein kilometrin. Kun jää sulii, maa alkoi taas kohota. Nykyisin se kohoaa yhdeksän millimetriä vuodessa. Tätä kutsutaan maankohoamiseksi.

GRAFIKKA: Rosanna Telaranta